

Obsah

Krise liberální demokracie a politická teorie: úvodní poznámky	14
PAVEL DUFEK, JIŘÍ BAROŠ	
Terminologická a jazyková poznámka	28
1.	
Diverzita v demokratické teorii: důvod k oslavám, nebo kritickému zamyšlení?	30
PAVEL DUFEK	
1.1 Pluralismus v demokratické teorii a jeho dimenze: problém disonance	31
1.2 Několik důvodů ke znepokojení	36
1.3 Pluralita paradigmat a primát normativity	40
1.4 Pojmový holismus a pojmová dekontestace	42
1.5 Kognitivní diverzita jako produktivní faktor?	44
1.6 Prázdný příslib agonistického pluralismu	47
1.7 Od demokracie k veřejnému ospravedlnění a zpět	48
2.	
Realismus a idealismus v politické teorii	50
JIŘÍ BAROŠ	
2.1 Co je (normativní) politická teorie?	51
2.2 Dominantní idealismus v politické teorii	54
2.2.1 Kritiky Rawlsova pojetí ideální teorie	56
2.3 Realistická alternativa v politické teorii	59
2.3.1 Realismus Bernarda Williamse	61
2.3.2 Realismus Raymonda Geusse	63
2.4 Politická teorie tváří v tvář krizi liberálních demokracií	66

3.		
	Liberální demokracie, ale jaká? Agregativní a deliberativní modely demokracie ve srovnávací perspektivě	70
	TEREZA KŘEPELOVÁ	
3.1	Několik poznámek k modelům demokracie	72
3.1.1	Od teorie k empirii, či naopak?	72
3.1.2	Liberalismus a demokracie: nejisté spojení	75
3.2	Agregativní a deliberativní demokracie: cíle, normativní kritéria a metateoretické volby	76
3.2.1	Agregativní model demokracie	77
	<i>Morální koncepce v pozadí agregativní demokracie</i>	81
	<i>Racionalita versus racionalita v interakci</i>	82
3.2.2	Deliberativní model demokracie, jeho cíle a kritéria demokratického rozhodování	84
	<i>Morální koncepce v pozadí deliberativní demokracie</i>	87
3.3	K možnostem konvergence obou modelů	89
4.		
	Krise právního konstitucionalismu a hledání alternativ	93
	JIŘÍ BAROŠ	
4.1	Demokracie a konstitucionalismus	93
4.1.1	Jak chápat moderní konstitucionalismus?	95
4.2	Právní konstitucionalismus mezi liberály a jejich kritiky	97
4.2.1	O ústavním státu a substantivním pojetí demokracie: liberální pohled	98
4.2.2	Kritika liberálního pojetí právního konstitucionalismu	100
4.3	Politický konstitucionalismus na pomezí liberalismu a republikanismu	104
4.3.1	Procedurální pojetí demokracie a argument z nesouhlasu	104
4.3.2	Debata o legitimitě ústavního soudnictví	106
4.4	Demokratický konstitucionalismus a radikální tradice	108
4.4.1	Demokracie na úrovni základních zákonů: slabý konstitucionalismus	108
4.4.2	Kritika demokratického konstitucionalismu a otázky adresované radikální tradici	110
4.5	Závěrem: od populismu k právnímu konstitucionalismu?	114

5.		
	Normativní základy principu dělby moci	116
	JIŘÍ BAROŠ, PAVEL DUFEK	
5.1	K logice principu dělby moci	117
5.1.1	Kontext moderního konstitucionalismu	117
5.1.2	Jak ospravedlnit umožňující účel dělby moci?	120
5.2	Čtyři komponenty dělby moci	123
5.2.1	Čistá doktrína dělby moci a její extenze	123
5.2.2	Oddělení, brždění a vyvažování moci	125
5.2.3	Jak to spolu všechno souvisí? K neexistenci šablon	129
5.3	Závěr	130
6.		
	Demokracie a lidská práva: konceptuální matrice	132
	PATRIK TAUFAR	
6.1	Vztahy konceptů lidských práv a demokracie	132
6.2	Vztahový charakter demokracie a lidských práv	135
6.3	Pozitivní vztahy mezi koncepty demokracie a lidských práv	136
6.3.1	Posílení demokracie prostřednictvím lidských práv	136
	<i>Perspektiva mezinárodního práva lidských práv</i>	136
	<i>Perspektiva konstitucionalistická</i>	138
	<i>Filosofická podpora práva na demokracii</i>	140
6.3.2	Posílení lidských práv v demokraciích	141
6.4	Negativní vztahy mezi koncepty demokracie a lidských práv	143
6.4.1	Omezování demokracie prostřednictvím lidských práv	143
6.4.2	Oslabování lidských práv demokratickými prostředky	146
6.5	Konceptuální matrice: návod k použití?	148
7.		
	Politická reprezentace a budoucnost reprezentativní demokracie	149
	PAVEL DUFEK	
7.1	Reprezentativní demokracie jako <i>first-best</i> řešení. Paradox politické reprezentace	150
7.2	Základní problém politické reprezentace	152
7.3	Standardní model a typy reprezentativního vztahu. Problém responsivity	153
7.3.1	Responsivita versus deliberace a problém mandátu	155
7.4	Další problémy standardního modelu: podreprezentace a proměna role politických stran	157

7.4.1	Podreprezentace a absence reprezentace. Zvyšování proporcnosti a zvláštní zastoupení	157
7.4.2	Politické strany a reprezentace: myslet nemyslitelné?	160
7.5	Zobecněním k inovacím	162
7.5.1	Elementy reprezentace	162
7.5.2	Opouštění responsivity (Pettit, Mansbridge)	165
7.5.3	Konstruktivismus a sebeautorizace: reprezentativní nárok (Saward)	167
7.5.4	Deteritorializace politické reprezentace: složený model EU	169
7.6	Závěr: politická reprezentace bez politické filosofie?	170

8.

Většinový princip v demokracii: k otázce metod rozhodování 172

PAVEL DUFEK

8.1	Přípravné poznámky: pojmový kontext většinového principu	173
8.1.1	Metoda rozhodování versus typ politické praxe	173
8.1.2	Když se počítají hlasy: od diktátora k jednomyslnosti (a zpět?)	175
8.1.3	Vysvětlení a ospravedlnění většinového rozhodování	178
8.2	Většinový princip jako nástroj maximalizace svobody	179
8.3	Většinový princip jako epistemický nástroj: teorém poroty	180
8.4	Většinový princip jako procedura vyjadřující demokratické hodnoty	181
8.4.1	Mayův teorém	181
8.4.2	Slepá místa Mayova teorému	183
	<i>Tři a více opcí</i>	183
	<i>Status podmínek</i>	183
	<i>Strukturální menšiny a background justice</i>	184
	<i>Racionalita a původ preferencí</i>	184
8.4.3	A bude hůř? Arrowův teorém nemožnosti a jeho důsledky pro většinový princip	185
8.4.4	Záchrana většinovosti? Jednovrcholovost, středový volič a deliberativní strukturace preferencí	186
8.4.5	Nepodstatné alternativy a strategické hlasování	189
8.4.6	Problém intenzity preferencí	190
8.4.7	Nejlepší z možných světů?	190
8.5	Většinový princip versus amajoritární metody: na cestě k obecné teorii rozhodovacích metod	191
8.6	Většina, nebo supermajorita? Asymetrie v sázce	192
8.7	Závěr	194

9.

Dvě konkurenční morální tradice a lidská důstojnost 195

JIŘÍ BAROŠ

9.1	Morální tradice mezi „starými“ a „moderními“	198
9.1.1	Krátký exkurz k pojmu tradice	198
9.1.2	Soupeřící verze morálního zkoumání	199
9.1.3	Starí a moderní a lidská důstojnost	201
9.2	Lidská důstojnost v liberální a aristotelsko-tomistické tradici	204
9.2.1	Prameny liberálního pojetí lidské důstojnosti	204
9.2.2	Poválečný katolický diskurs: rehabilitace Kanta?	206
9.2.3	Další vývoj uvnitř liberální tradice: důraz na autonomii	208
9.2.4	Pokusy jít za liberální důraz na autonomii v aristotelsko-tomistické tradici	209
9.3	Závěrem: od kulturních válek k možnému konsensu?	213

10.

Proč řešit identitu v liberální politické teorii? K ofenzivnímu vymezení politična v liberalismu 216

SYLVIE BLÁHOVÁ

10.1	Koncept identity	219
10.1.1	Problém vnitřní identity	220
	<i>Vnitřní identita v liberální teorii</i>	222
10.1.2	Vnější identita v liberální teorii	225
10.2	Liberální politično: směřování liberálního státu	229
10.3	Závěr: k ofenzivnímu pojetí identity v liberalismu	232

11.

Namísto závěru: neshoda, diverzita a veřejné ospravedlnění 233

PAVEL DUFEK

11.1	Od diverzity k neshodě, od donucení k legitimitě	234
11.2	Veřejný rozum a veřejné ospravedlnění	236
11.3	Elementy veřejného ospravedlnění	238
11.3.1	Izolace veřejného od soukromého	238
11.3.2	Důvody sdílené nebo nesdílené?	239
11.3.3	Čí rozumnost?	240
11.3.4	Konsensus a konvergence. Otázka idealizace	242
11.4	Na cestě k neautoritářské společnosti	243

Summary	244
Literatura	254
O autorech a autorkách	298
Jmenný rejstřík	301
Věcný rejstřík	304